

lauantai 26. joulukuuta 2015

JOOGA: Harjoitus vai uskonto – Onko sillä väliä?

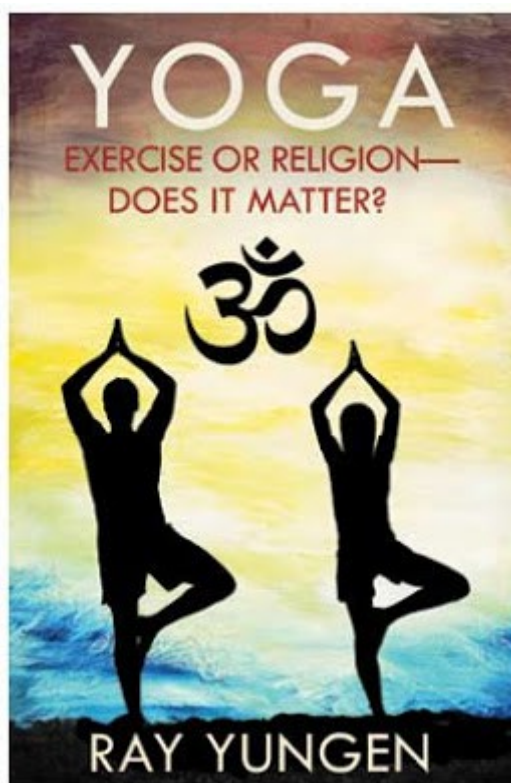
Tässä kristityn pastorin Ray Yungen’in analyysi joogasta, eräästä New Age -hengellisyyden muodosta, joka on vallannut sijaa länsimaisten ihmisten, ja jopa kristittyjen, keskuudessa lisääntyvästi aina 1990-luvulta lähtien. Suuri luopumus ([2 Tess. 2:3](#)) on siis käynnissä, jossa romutetaan raamatullisia juutalaiskristillisiä käsityksiä Jumalasta ja kuolemanjälkeisestä elämästä. Tämän varoittavan artikkelin suomensi: Samuel Korhonen

Light House Trails'in minikirja 8.10.2015

JOOGA: Harjoitus vai uskonto – Onko sillä väliä?

YOGA: Exercise or Religion—Does it Matter?

By Ray Yungen

Se hetki vaivaa minua vieläkin. Kerran, kun olin pitämässä esitelmää eräässä kristillisessä collegessa New Age -hengellisyydestä, huomasin erään nais-oppilaan nostavan katseensa kattoon, kun mainitsin sanan jooga. Se oli vähäinen ele, silti puhuen paljon – kuin sanoakseen, ”Hetkinen! Sehän on vain harjoituksia!” Oletin hänen reaktiostaan, että hän oli jooga-ohjaaja, tai ainakin perehtynyt aiheeseen ja uskoi, että joogaan osallistumisella ei ole mitään negatiivista vaikutusta osallistujan hengelliseen elämään. Tuo nuori nainenhan kävi kristillistä collegea, joten hän todennäköisesti otaksui olevansa kyllin arvostelukykyinen tietääkseen oliko harjoitus pakanuutta, vai ei. Hän ei kuitenkaan antanut mitään raamatullista arviota joogasta ja aika sanattomasti puolusti sitä. Valitettavasti tämä trendi hyväksyy jooga ym. New Age -harjoitukset on vain kiihtynyt kristillisissä collegeissa, palvelutyöjärjestöissä ja jopa seurakunnissa.

Vain harjoituksia?

Nykyisin arviolta 24 miljoonaa ihmistä Yhdysvalloissa on säännöllisesti mukana joogan jossakin muodossa.¹ Kuntosalien suuri enemmistö, mukaanlukien YMCA:n ja YWCA:n (Suomessa NMKY JA NNKY) salit ja paikallisen yhteisön college, tarjoavat joogakursseja. Kansallisen terveystieteiden instituutin (National Institute of Health) ja sairaudenestämiskeskusten (Centers for Disease and Prevention) tekemän uuden tutkimuksen mukaan lähes 10% USA:n aikuisista ja 3% lapsista osallistui joogaan vuonna 2012.² Useimmat näistä aikuisista ovat ehkä hämäästi tietoisia joogan hindulaisesta komponentista, mutta katsovat sen olevan merkityksentöntä jooga-kursseille osallistumisen kannalta. Monet asana-asentoja tekevät, näyttävät kokevan, että nämä harjoitukset ovat vailla mitään uskonnollista konnotaatiota.

Professori Bradley J. Malkovsky Notre Dame'n yliopistolta esittää seuraavan havainnon, joka hyvin osoittaa, kuinka jooga on muuttunut suhteellisen tuntemattomasta huomattavan vallitsevaksi:

Muistan, kun lähes 20 vuotta sitten ensi kerran mainitsin sanan jooga eräällä teologian kurssillani, niin monet oppilaistani, joista suurin osa oli kristittyjä, eivät voineet pidättää nauruaan. He ajattelivat, että koko joogan harjoittamisen idea on outo ja eksoottinen, jotain sellaista, jota muut uskonnot tekevät. Tuolloin vain yksi opiskelija 70:stä oli kokeillut joogaa, mutta nykyään melkein jokainen käsi nousee, kun kysyn, kuka on harjoittanut joogaa. Asiat ovat selvästi muuttuneet. Jooga on nyt yleisempää kuin koskaan Länessä asuvien ihmisten keskuudessa.³

Professori Malkovsky jatkaa sanoen, että joogan suosio ei liity ensisijaisesti fyysiseen kuntoon, vaan siihen, että jooga on ikaikainen systeemi, jolla on selvä hengellinen osatekijä:

Jos oppilaani menevät syvemmälle joogaan, kuin vain harjoittamaan āsana-asentoja, he oppivat kuinka paljon muinaisen Intian viisaus voi ravita heitä hengellisesti jopa täällä toisella puolella maailmaa 21. vuosisadan Amerikassa.⁴

Minusta on mielenkiintoista (mutta myös hämmentävää), että monet eivät todella tarkastele todellisuutta tämän jälkimmäisen lausunnon takana. Monille amerikkalaisille jooga on vain harjoitus, vaikkakin eksoottisemmasta päästä. Yleensä ihmiset ajattelevat, että erilaiset asennot auttavat parantamaan ja vahvistamaan ruumista. Jotkut voivat myös puolustella, että jooga rauhoittaa myös mielen, mutta olen vuosien tutkimuksesta päätellyt suhteellisen harvojen olevan tietoisia, että jooga on uskonnollinen harjoitus. Voinko todistaa sen?

Ajattele seuraavaa. Jos menet minkä tahansa kirjakaupan kunto-osastolle ja tarkastelet jooga-alaosastoa, niin melkein jokaisesta joogakirjasta löydät viittauksia joogan hengellisiin puoliin, kuten chakra-systeemi, kundalini jne. On aika harvinaista löytää joogakirja, joka ei sisältäisi klassisesta hindulaisuudesta löytyviä hengellisiä käsitteitä. Hartaille hinduille joogaa ei voi erotella fyysisiin ja hengellisiin osiin. Molemmat ovat harjoitukselle merkityksellisiä lopullisena päämääränä syvälinen uskonnollinen kokemus.

Sana ”jooga” tarkoittaa itseasiassa olla iestetty eli yhdistetty ruumiiltaan, mieleltään ja hengeltään Brahmaniin (hindulainen käsitys Jumalasta).⁵ Se ei voi tulla hengellisesti selvemmäksi. Joogan kannattajat eivät voi erottaa joogan uskonnollista eli hengellistä puolta fyysisestä, koska fyysiset asennot ovat alusta saakka nimenomaan tarkoitettu palvelemaan kanavina joogan uskonnolliselle kokemukselle. Itseasiassa sitä ei voitaisi todella kutsua joogaksi ilman yhteyttä henkimaailman kanssa. Jooga on yhteys Brahmaniin, hindulaiseen jumalakäsitykseen. Ellet ole matkalla yhteyteen Brahmanin kanssa, et voi todella kutsua sitä joogaksi.

Todellisuus joogan takana

Beth Shaw, YogaFit'in (järjestö, joka maailmanlaajuisesti on kouluttanut yli 200 000 ohjaajaa) perustaja ja pääjohtaja, opettaa, että joogaan sisältyy paljon enemmän, kuin vain fyysisiä harjoituksia. Kirjassaan hän paljastaa:

Muinainen mietiskelyn käytäntö on yhtä *olennainen* osa joogaa kuin asennot ja niillä on sama tarkoitus: ei virittäytyä ulos, vaan virittäytyä sisään taajuudelle, joka on ollut kauan unohduksissa, tai kenties tutkimatta.⁶ (kursiivi lisätty)

Mikä on tämä taajuus, josta hän puhuu? Jooga-ohjaaja ja -kirjailija Stephen Cope antaa vastauksen. Hän sanoo: ”Me kaikki olemme syntyneet jumalallisiksi. . . . Tämä on joogan ikuisen filosofian klassinen lausunto.”⁷ Tämä ei juuri jätä tilaa mielikuvitukselle, mitä tulee joogan harjoittamisen hengellisen puolen ymmärtämiseen. Cope on tehnyt jooga-kantansa vielä selvemmäksi kahdella seuraavalla lausunnolla:

Se, mitä etsimme, on jo luontomme ytimessä. . . . Olemme jo myötäsyttyisesti täydellisiä.⁸

Se tarkoittaa, että Jumala on täysin käytettävissämme joka hetki, koska Jumala on todellinen luontomme.⁹

Jooga on ollut ponnahtuslauta New Age:iin melkoiselle joukolle ihmisiä. Yksi heistä, Jack Canfield (bestseller-[kanakeittokirjojen](#) tekijä), todistaa saaneensa hengellisen käynnistysapunsa joogatessaan. Collegessa hän otti joogakurssin valinnaisena, mietiskeli ja tuli uskovaiseksi. Hän sanoi, että ”tunsi jumalan virtaavan kaikkien asioiden läpi.”¹⁰ Kirjassaan *The Success Principles* (Menestyksen periaatteet), hän kirjoittaa:

Kun mietiskelet ja tulet hengellisemmin viritetyksi, osaat paremmin erottaa ja tunnistaa korkeamman minäsi (self) äänen.¹¹

Tämä on pohjimmiltaan jooga 101:tä.

Edesmennyt okkultisti ja ”profetissa” Alice Bailey pohti myös tätä samaa määritelmää. Bailey tunnusti, että jooga oli jotakin olennaista New Age -hengellisyyden leviämislle. Hänen sitä koskeva pohdiskelunsa osoittaa sen painon, jonka okkultismi uskontona panee joogan harjoittamiselle. Voit nähdä sen, kun hän ehdottaa seuraavaa:

Jogi, eli sellainen, joka on saavuttanut unionin (sillä jooga on unionin tiede), tietää itse, koska on todellisuudessa . . . tietää itse olevansa, kaikista vastaväitteistä huolimatta, Jumala.¹² (sulkeet alkuperäiset).

Jopa Aleister Crowley, 20. vuosisadan johtava okkultismin puolustaja, näki joogan elintärkeänä hengelliselle elämälleen. Hän tarjosi mielipiteitään ja havaintojaan kirjassaan, *Eight Lectures on Yoga* (Kahdeksan luentoa joogasta). Tähän teokseen on viitattu ”tieteellisimpänä ja kattavimpana teoksena joogasta, mitä koskaan on kirjoitettu.”¹³

Raamatullisen erottamisen harjoittaminen

Ei voida ylikorostaa, että erottaminen (arvosteleminen) ja asianmukainen reaktio siihen, mitä on huomattu, on yksi kypsän kristityn tunnusmerkeistä. Elämme ajassa, jossa joogan kaltaisten muodikkaiden harjoitusten hyväksymistä taotaan meihin joka puolelta lopputuloksen ollessa ekumeeninen yleinen hengellisyyksienvälisyys, joka sopii kaikille. Raamatulliselta näkökulmalta siinä ei kuitenkaan ole mitään järkeä.

Kristukseen uskovat ovat joutuneet muutamien vaarallisten ideoiden saaliiksi. Yksi on, että voimme rohkeasti käyttää pakanallisia lähteitä. Eli, kuten on suosittua sanoa: voimme syödä lihat ja sylkeä ruodot. Kristittyinä emme voi erotella annoksiin, minkä osan arvelemme vahingoittavan ja minkä hyödyttävän meitä. Jos perushengellisyys on vastoin Jumalan Sanaa, on sulaa hulluutta olla vuorovaikutuksessa sen kanssa.

Toinen sanonta, jota usein käytetään puolustuksena, on vanha sananparsi: ”Älä heitä lasta pois pesuveiden mukana.” Edesmennyt uskonpuolustaja Dave Hunt tapasi sanoa, että entäpä, jos se lapsi onkin Rosemary'n vauva?¹⁴ (viittaus kauhuleffa 1960-luvulta).

Yksi syy, miksi jooga on tullut niin suosituksi, on, että siitä puuttuu moni niistä seksuaalisista tabuista, jotka sisältyvät juutalaiseen / kristilliseen perinteeseen. Toisin sanoen, syy, että jooga on yhteensopiva sellaisten ihmisten kanssa, kuin Aleister Crowley, jota pidettiin yhtenä jumalattomimmista koskaan eläneistä ihmisistä, on, että jooga ohittaa langenneen ihmisluonnon luonnottomuuden (engl. perversity).

Seuraava selonteko antaa meille pakottavaa ajattelemisen aihetta:

Näyttelijätär ja laulavien Judd'ien sisar ja tytär, Ashley Judd, kirjoitti kirjan yhteiskunnallisesta toiminnastaan koskien AIDS -epidemiaa eri puolilla maailmaa. Hänellä oli mukana matkoillaan läheinen ystävänsä ja kuuluisa jooga-ohjaaja Seane Corn. Judd kertoi lukijoilleen seuraavan tarinan korostaakseen erästä hengellistä näkökohtaa:

1980-luvulla Corn oli työskennellyt baarimikkona homojen yökerhossa. Eräs kerhon kanta-asiakkaista, Corn'in hyvä ystävä, kuoli AIDS:iin. Judd selittää, kuinka ennen kuolemaansa hän sanoi Corn'ille, että Jumala on jokaisessa tämän kohtaamassa henkilössä, jopa homobaarin kanta-asiakkaissa. ”Ohita tarina [elämäntapa] ja näe sielu,” mies sanoi hänelle. Corn sanoi sen olleen hänen ”ensimmäinen oppituntinsa joogan keskeisessä opinkappaleessa – että me kaikki olemme yksi.”¹⁵

Minusta on erityisen ongelmallista, että kirjansa alussa Ashley Judd kuvailee itseään evankelisena kristittyinä. Evankelisen kristityn ei pitäisi uskoa filosofiaan, jota Judd on juuri tuonut esiin.

Vai ettekö tiedä, etteivät väärät saa periä Jumalan valtakuntaa? Älkää eksykö. Eivät huorintekijät, ei epäjumalanpalvelijat, ei avionrikkojat, ei hekumoitsijat eikä miehimyksset, eivät varkaat, ei ahneet, ei juomarit, ei pilkkaajat eivätkä anastajat saa periä Jumalan valtakuntaa. Ja tuommoisia te olette, jotkut teistä; mutta te olette vastaanottaneet peson, te olette pyhitetyt, te olette vanhurskautetut meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä ja meidän Jumalamme Hengessä. (1. Kor. 6:9-11)

Väitänkö, että jokainen joogaava on pohjimmiltaan moraaliton? En ollenkaan, mutta voisiko olla niin, että ainakin osasy siihen, että homoseksuaalisuus on tullut niin hyväksytyksi viimeisten 30 vuoden aikana ja nyt jopa osissa valtavirran kristikuntaa, on laajalle levinnyt joogan ja muiden mystiikkaan perustuvien harjoitusten vaikutus? Sitä varmasti kannattaa miettiä.

Uskovina meille sanotaan Room. 12:2: ”Älkääkä mukautuko tämän maailmanajan mukaan, vaan muuttukaa mielenne uudistuksen kautta, tutkiaksenne, mikä on Jumalan tahto, mikä hyvää ja otollista ja täydellistä.” Olemme usein kuin Vanhan Testamentin israelilaiset, joille Herra sanoi, ”älkää totutelko itseänne pakanain menoon” (Jer. 10:2) ja joita kiellettiin avioitumasta pakananaisten kanssa (Jer. 16) ja kuitenkin rakastuivat heitä ympäröivien kansojen naisiin ja siten vieteltiin epäjumalanpalvontaan.

Kun jooga nähdään Kristuksen ristin linssin läpi, niin on selvää, että ne kaksi eivät sovi yhteen. Kun henkilö sekaantuu joogaan, hän astuu hienovaraisen, mutta voimakkaan, hengellisen petoksen piiriin.

Odottamattomia seurauksia

Russel Simmons'in tarina on erityisen mielenkiintoinen joogaa koskevien varoitusteni suhteen. Simmons oli katuelämän tunteva musta nuori, joka myöhemmin pärjäsi aika hyvin hip-hop (rap) -musiikin tuottajana. On ironista, että Simmons ei sopinut mihinkään New Age -stereotypiaan, mutta eräs ystävä, kuten hän sen ilmaisi, ”raahasi hänet jooga-kurssille” ja hän ”tajusi törmänneensä johonkin uskomattomaan.”¹⁶ Tämän seurauksena Simmons sai hengellisen näkökulman, joka aina seuraa joogan harjoittamista. Simmons kertoo:

Suuren osan aikaa näyttää, kuin ihmiset tykkäisivät enemmän kuunnella ulkopuolellaan olevaa Jumalaa, mutta minä uskon, että Jumala on jo sisälläsi. . . . Se Jumala, joka on meidän jokaisen sydämessä.¹⁷

Opiskelija, johon viittasin tämän kirjasen alussa, joka katseli kattoon, kun mainitsin joogan, olisi ehkä harkinnut uudelleen reaktiotaan, jos hänelle olisi esitetty ne faktat, jotka juuri olet lukenut tästä kirjasesta. Tätä juuri yritän sanoa, että jooga saa aikaan tietynlaisen tietoisuuden. Tuo tietoisuus on identtinen jonkin sellaisen kanssa, jota yleisesti kutsutaan New Age -hengellisyydeksi. Simmons'ista on tullut suuri jooga-”evankelista” ja hän on kirjoittanut [kolme kirjaa](#) (joista yksi on bestselleri), jotka on kohdennettu erityisesti nuorelle hip-hop- eli rap-yleisölle.

Christine Aguilera, kuten Britney Spears'kin istuu hyvin tähän malliin. Eräässä vuoden 2015 ABC

News'in uutisartikkelissa otsikolla "Yoga Serving As Inspiration For Aguilera's New Music (Jooga palvelee inspiraationa Aguilera'n uudelle musiikille)" Aguilera sanoo:

. . . kun on kyse joogasta ja hengittämisestä . . . eikä tarkastella sitä harjoituksena vaan tunteena olla enemmän ykseydessä Maaplaneetan kanssa jokaisen ollessa yhdistetty toisiinsa. Sillä tulee ehdottomasti olemaan heijastus uuteen levyyn.¹⁸

Aguilera vaikuttaa miljooniin nuoriin tyttöihin, jotka näkevät hänet roolimallina ja jäljittelevät häntä. Aguilera ei ole poikkeus.

Länsimaissa joogasta on tullut paljolti naispohjainen ilmiö; nyt kuitenkin myös kasvava määrä miehiä joogaa. Huomattava osa näistä Simmons'in kaltaisista miehistä ja naisista ovat jatkaneet ja tulleet joogan "lähetyssaarnaajiksi" tarkoituksena käännättää perheenjäseniä, ystäviä, työtovereita jne. Sellainen käännetytyö on tuottanut eri puolilla maailmaa kymmeniä miljoonia, jotka ovat harjoittaneet joogaa. Ajattelepa tätä: jos jokainen näistä ihmisistä pystyy vaikuttamaan vain viiteen tai kuuteen ihmiseen elinaikanaan suhteessa joogaan, niin näkisimme hyvinkin yli neljännes-miljardi ihmistä.

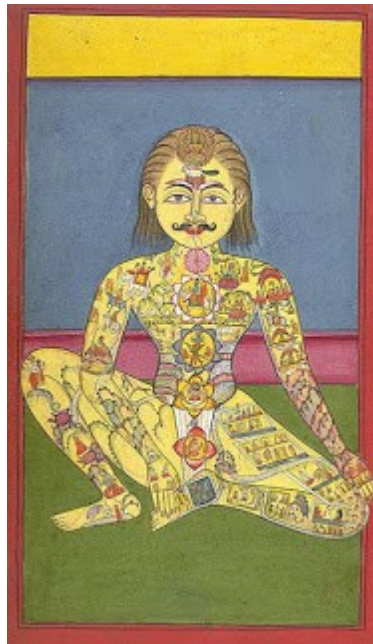
Ei voida ohittaa, että vaikka henkilöllä ei olisi mitään mielenkiintoa joogan hengellisiin juuriin, niin ottamalla joogakurssin, tai jopa osallistumalla videon tai kirjojen kautta hän voi altistua hindulaiselle hengellisyydelle, joka on luontaista joogaamisessa. Ihmisten pitäisi käsittää, että jooga on uskonnollinen ilmaus ja siksi sitä ei voi lokeroida (s.o harjoitus versus uskonto). Jo perinteinen hindulainen tervehdys, *Namasté*, joka lausutaan jooga-kurssien lopussa, on hengellinen. Käännettynä se tarkoittaa, "Jumala minussa kumartaa (tai tervehtii) jumalaa sinussa." Itseasiassa *Namasté* sulkee piiriinsä Vesimiehen Ajan hengellisyyden koko kirjon.

Kristittyinä meidän on tärkeää käsittää tämän tilanteen vakavuus ja ymmärtää se, mitä tri. Malkovsky tuo tietoisuuteemme. Todennäköisesti perhe- tai ystäväpiirissäsi on niitä, jotka ovat sekaantuneet joogaan. Kustantajani, Lighthouse Trails, kertoi minulle, että he saavat usein puheluita ihmisiltä, jotka kertovat, että heidän seurakuntansa joogaavat ja usein pastorien vaimojen ja naistentyön johtajien yllytyksestä ja johdolla. Sitä, mikä kerran oli lähes ennenkuulumatonta evankelisissa seurakunnissa, ollaan nyt lisääntyvästi hyväksymässä.

Kirjassaan tri. Malkovsky etenee todistamaan juuri sitä, mitä yritän välittää tässä kirjasessa:

Monet, joita joogaharjoituksiin ryhtyessään mietiskely ei alkuun kiinnosta, vähitellen löytävät sen arvon, varsinkin, jos heillä on opettaja, joka ymmärtää, että joogan lopullinen päämäärä on hengellinen terveys, ei pelkästään fyysinen.¹⁹

On yllättävää, että muutamat joogan puolestapuhujat kyllä näkevät joogan ja kristinuskon luontaisen törmäyskurssin. Stephanie Syman, kirjassaan *The Subtle Body: The Story of Yoga in America* (Huomaamaton ruumis: Joogan tarina Amerikassa) itseasiassa tekee samoja johtopäätöksiä, kuin minä. Hänen havaintonsa on, että huolimatta jooga-yhteisön lupauksista, että jooga "ei ole ristiriidassa pyhimpien uskomustemme kanssa,"²⁰ se voi hyvinkin olla sitä. Hän selittää:

Tässä joogan kannattajat voivat todellisuudessa olla väärässä. On vaikeaa yhteensovittaa juutalaiskristillisiä käsityksiä Jumalasta ja kuolemanjälkeisestä elämästä [huomaamattomaan ruumiiseen](#) (eng. subtle body) [chakrat] ja mahdollisuuteen kokea oma jumaluus metodisesti noudattamalla harjoitus-, hengittämis-, ja mietiskelyohjelmaa, mutta me tunnumme olevan halukkaita ohittamaan erimielisyydet.²¹ (kursiivi lisätty)

Joogasta on tullut niin hyväksytty ja syväle juurtunut länsimaissa, että sen voi löytää kaikkialta ja minä todella tarkoitan, että kaikkialta! Hiljattain olin kulkemassa hyvin pienen kaupungin läpi Länsi-Montana'ssa ja yllätyin nähdessäni jooga-studion keskellä kaupunkia. Se, mikä todella kiinnitti huomioni, oli, että studio oli nimetty hindujumalattaren mukaan, Shakti!

Jooga-buumi, joka alkoi 1990-luvulla, muuttaa yhteiskuntamme kudoksen tavalla, joka kestää pitkälle tulevaisuuteen. Ihmisten täytyy olla tietoisia, että tuo mukanaan. Jooga on namasté -uskonto (s.o. ihminen on Jumala). On tosiasia, että jooga palvelee hengellisiä päämääriä ja myös tiedostaa, mitä tuon hengellisyyden luonne joogassa ei tarvita Jeesuksen Kristuksen ristiä.

Sitä vastoin Raamattu sanoo:

. . .osoittaakseen tulevina maailmanaikoina armonsa ylenpalttista runsautta, hyvydessään meitä kohtaan Kristuksessa Jeesuksessa. (Ef. 2:7)

Viitteet:

1. Kim Painter, "Ancient Practice of Yoga Now a Growth Industry (*USA Today*, March 3, 2015; <http://www.usatoday.com/story/news/nation/2015/03/01/yoga-health-fitness-trends/23881391/>).
2. Ibid.; information taken from the survey at <https://nccih.nih.gov/research/statistics/NHIS/2012/mind-body/yoga>.
3. Bradley Malkovsky, *God's Other Children: Personal Encounters with Love, Holiness, and Faith in Sacred India* (HarperCollins, Kindle Edition), p. 152.
4. Ibid.
5. For example: <http://www.universalspirtityoga.com/whatisyoga.html>.
6. Beth Shaw, *Yoga Fit* (Champaign, IL: Human Kinetics, 2015, 3rd Edition), p. 315.
7. Stephen Cope, *Yoga and the Quest for the True Self* (New York, NY: Bantam Books, 1999 edition).
8. Ibid.
9. Ibid.
10. Jack Canfield, Mark Victor Hansen, *Dare to Win* (New York, NY: Berkeley Books, 1994), p. 195.
11. Jack Canfield, *The Success Principles* (New York, NY: HarperCollins, 2015, 10th anniversary edition), p. 377.
12. Alice Bailey, *From Intellect to Intuition* (New York, NY: Lucis Publishing Company, 16th Printing, 2012), p. 189.

13. A review of Aleister Crowley's book, *Eight Lectures on Yoga*: https://books.google.com/books/about/Eight_Lectures_on_Yoga.html?id=Ft4KAAAACAAJ.
14. Dave Hunt, "Has The Church Sold Its Birthright To Psychology?" (The Berean Call; <https://www.thebereancall.org/content/has-church-sold-its-birthright-psychology>).
15. Ashley Judd, *All That Is Bitter and Sweet: A Memoir* (New York, NY: Ballantine Books, 2011), p. 286.
16. Russell Simmons with Chris Morrow, *Do You!: 12 Laws to Access the Power in You to Achieve Happiness and Success* (New York, NY: Penguin Group, 2007, Kindle Edition), Kindle Location: 1142.
17. Ibid., 1047.
18. Mesfin Fekadu, "Yoga Serving As Inspiration For Aguilera's New Music" (*ABC News*, October 7, 2015, <http://abcnews.go.com/Entertainment/wireStory/yoga-serving-inspiration-aguileras-music-34309801>).
19. Bradley Malkovsky, *God's Other Children*, op. cit., p. 146.
20. Stefanie Syman, *The Subtle Body: The Story of Yoga in America* (New York, NY: Farrar, Straus, and Giroux, 2010), p. 291.
21. Ibid.

To order copies of *YOGA: Exercise or Religion—Does it Matter?*, [click here](#).

Lähetänyt Olli-R klo [14.50](#)